

Džek London

LJUDI AMBISA

OTVORENA KNJIGA

Beograd

2026.

Naslov originala
Jack London

THE PEOPLE OF THE ABYSS

Preveo s engleskog
Mirko Bižić

Džek London

LJUDI AMBISA

Visoki sveštenici i vladari viču:

*„O Gospode i Vladaru, nije naša krivica.
Mi gradimo samo ono što su naši očevi gradili,
Pogledaj slike tvoje kako stoje
suverene i jedine po celoj našoj zemlji.*

*Naš zadatak je težak – ognjem i mačem
da održavamo zemlju tvoju istom zauvek,
i oštrim savijenim čelikom da čuvamo
onakve kao što si ih ostavio, ovce tvoje.”*

*Tada Hristos potraži zanatliju,
čoveka niskog čela, kržljavog i iznurenog,
i devojku bez majke, čiji su se prsti tanki
slomili od njenih slabašnih želja i greha.*

*Postavi ih između njih,
a kada povukoše rubove odora svojih,
iz straha od prljanja: „Gledaj ovamo”, reče,
„Kakve ste moje slike stvorili.”*

DŽEJMS RASEL LOUEL

Predgovor

Iskustva izneta u ovoj knjizi doživio sam u leto 1902. godine. Spustio sam se u podzemni svet Londona sa mentalnim stavom koji bih najbolje mogao da uporedim sa stavom istraživača. Bio sam spreman da se u sve uverim na osnovu onoga što vidim rođenim očima, umesto učenjima onih koji to nisu videli, ili rečima onih koji su ranije videli i nestali. Uz to, vodio sam se nekim jednostavnim kriterijumima na osnovu kojih ću proceniti život tog podzemnog sveta: naime, da je ono što više doprinosi životu, psihičkom i fizičkom zdravlju, dobro, a da je ono što ometa život, što povređuje, i umanjuje, i iskrivljuje život – loše.

Čitaocu će odmah biti jasno da sam video mnogo toga lošeg. A ipak se ne sme zaboraviti da je vreme o kojem pišem smatrano „dobrim vremenom” u Engleskoj. Gladovanje i nedostatak smeštaja na koje sam nailazio činili su trajno stanje bede, koje nikada nije izbrisano, čak ni u periodima najvećeg blagostanja zemlje.

Posle pomenutog leta usledila je teška zima. Veliki broj nezaposlenih okupljao se u kolone, nekad i u desetak takvih kolona, i svakodnevno marširao po ulicama Londona moleći za hleb. Gospodin Džastin Mekarti je, pišući u mesecu januaru 1903. njujorškom „Indipendentu”, ukratko prikazao situaciju na sledeći način:

„U sirotinjskim domovima nije ostalo mesta da se nateraju gomile gladnih ljudi koje svakog dana i noći pred njihovim vratima preklinju za hranu i sklonište. Sve dobrotvorne

ustanove iscrple su sva svoja sredstva u pokušajima da sakupe hranu za izgladnele stanovnike tavana i podruma u london-skim uličicama i dvorištima. Prostorije Vojske spasa u raznim delovima Londona svake noći opsedaju armije nezaposlenih i gladnih kojima se ne mogu obezbediti ni sklonište ni sredstva za održavanje u životu.”

Iznošene su tvrdnje da su kritike koje sam izneo na stanje stvari u Engleskoj previše pesimistične. Da bih to ublažio, moram da kažem da sam ja najveći od svih optimista. Ali ja procenjujem čovečanstvo manje prema političkim grupacijama, a više prema pojedincima. Društvo raste, dok se politički mehanizmi raspadaju na delove i postaju „staro gvožđe”. Za Engleze, što se tiče njihovih muškaraca, i žena, i sreće, i zdravlja, vidim vedru budućnost koja se osmehuje. Ali za veliki deo političke mašinerije koja trenutno tako pogrešno upravlja njima ne vidim ništa drugo osim otpada.

DŽEK LONDON
PIDMONT, KALIFORNIJA

Prvo poglavlje

SILAZAK

„Ali znaš, ne smeš to da radiš”, rekli su mi prijatelji koje sam zamolio za pomoć u ostvarenju zamisli da uronim u londonski Ist End. „Bolje ti je da nađeš policajca kao vodiča”, dodavali su kada malo razmisle, bolno se naprežući da se prilagode psihološkim procesima ludaka koji je došao kod njih sa boljim preporukama nego stanjem mozga.

„Ali ja ne želim da vodim policajca”, protivio sam se ja. „Ono što želim da uradim jeste da se spustim u Ist End i lično vidim kako stoje stvari. Hoću da znam kako ti ljudi tamo žive, i zašto tamo žive, i zbog čega žive. Ukratko – i sam ću živeti tamo.”

„Ne želiš da *živiš* tamo dole!”, svi su govorili sa neodobranjem koje im se jasno videlo na licu. „Pa zaboga, kažu da tamo ima mesta gde ljudski život ne vredi ni dva šilinga.”

„To su upravo ona mesta koja želim da vidim”, preki-dao sam ih ja.

„Ali ne možeš, znaš”, neizostavno je stizao taj isti odgovor.

„Ali nisam zbog toga došao kod vas”, oštro sam odvr-ćao, pomalo razdražen njihovim nerazumevanjem. „Ja sam

ovde stranac i hoću da mi kažete ono što znate o Ist Endu kako bih imao nešto od čega mogu da počnem.”

„Ali mi ništa ne znamo o Ist Endu. To je tamo negde, sa one strane.” I neodređeno su odmahivali rukom u pravcu u kome se u retkim prilikama moglo videti kako izlazi sunce.

„Onda ću da odem kod Kuka”, objavljivao sam ja.

„O da”, govorili su oni s olakšanjem. „Kuk će sigurno znati.”

Ali O Kuk, O Tomas Kuk i sin, vodiči i tumači, živi putokazi za ceo svet i davaoci prve pomoći zalutalim putnicima, bez oklevanja i istog časa, mogli su s lakoćom i brzo da me pošalju u najmračniju Afriku ili najdublji Tibet, ali u london-ski Ist End, udaljenog jedva toliko koliko možeš da dobaciš kamen od Ladžgejt Serkusa, nisu znali put!

„Ne možete to da uradite, znate”, reklo je ljudsko skladište znanja o putevima i troškovima putovanja u ogranku Kukove firme u Čipsajdu. „To je veoma – ovaj – neuobičajeno.”

„Posavetujte se sa policijom”, na kraju je autoritativno zaključio kada je video da sam uporan. „Nemamo običaj da vodimo putnike do Ist Enda; nismo primili nijedan zahtev da nekoga odvedemo tamo i ne znamo baš ništa o tom mestu.”

„Ne brinite se zbog toga”, prekinuo sam ga kako bih izbegao da me njegova poplava negacija jednostavno odnese iz kancelarije. „Evo nečega što možete da uradite za mene. Hoću da unapred razumete šta nameravam da radim tako da biste u slučaju nekih problema mogli da me identifikujete.”

„A shvatam! Ako budete ubijeni, mi ćemo biti u mogućnosti da identifikujemo leš.”

Rekao je to tako vedro i hladnokrvno da sam istog trenutka video svoju ukočenu i osakaćenu lešinu opruženu na pločniku po kome neprekidno teku hladne vode i njega kako se saginje, i tužno i strpljivo je identifikuje kao telo ludog Amerikanca koji je *stvarno hteo* da vidi Ist End.”